

Pravda (slovo)

Patočka má za to, že slovo „pravda“ je odvozeno ze slovesa „praviti“, a to pod vlivem vposledu Aristotelovým resp. jeho pojetí, že místo pravdy je ve výroku. V přednášce (dvoj přednášce) z roku 1973 (vyšla ve FČ 38, 1990, č. 1/2, str. 3–20) dokonce podtrhuje pomlčkou (a italikou) tento vztah, když říká: „v přítomnosti je to člověk, který se pevně instaluje do centra věcí, poněvadž jeho pohled z přítomnosti získává pevnou míru všeho, co říká a říkat může, *prav-dy* jako správnosti svých výroků odkrývajících (LOGOI APOFANTIKOI)“. V tom případě bychom však museli stejný vliv předpokládat u všech příbuzných českých slov, jako je „právo“, „spravedlnost“, „správnost“, „oprava“, dokonce „pravítko“ atd. (případně časově rozlišovat později tvořená slova, kdy už povědomí původního významu bylo oslabeno nebo se vůbec vytratilo). Zcela nevysvětleno by však muselo zůstat sloveso „praviti“ a jeho příbuznost s „pravou“ stranou. Všechno se tedy zdá podporovat předpoklad, že původní význam slova „pravý“ je spjat s tím, co je správné (a tedy to pravé), takže sama pravá strana byla tak pojmenována proto, že je tou správnou stranou. Odtud pak se vyvozovalo vše další „správné“ (tedy „to, co má být“), tj. právo, spravedlnost atd. A sloveso „praviti“ pak znamenalo už prohlásit něco správným způsobem, eventuelně slavnostním způsobem (tak „praviti právo“ znamenalo správně a spravedlivě vynést resp. vynášet rozsudek; „praviti pravdu“ znamenalo říci to pravé apod.).

(Písek, 030611-1.)